

Michał Kobusiewicz

STANOWISKO KULTURY HAMBURSKIEJ W LINACH, POW. WOLSZTYN

Stanowisko to oznaczone symbolem Liny 1 znane było już w okresie międzywojennym z badań powierzchniowych¹. Trzy wyroby z tego stanowiska opublikowano w 1943 r.². W 1969 roku, korzystając z dawnych notatek archiwalnych, stanowisko odnaleziono ponownie i w sezonach 1969, 1970 i 1971 dokonano jego całkowitej eksploracji.

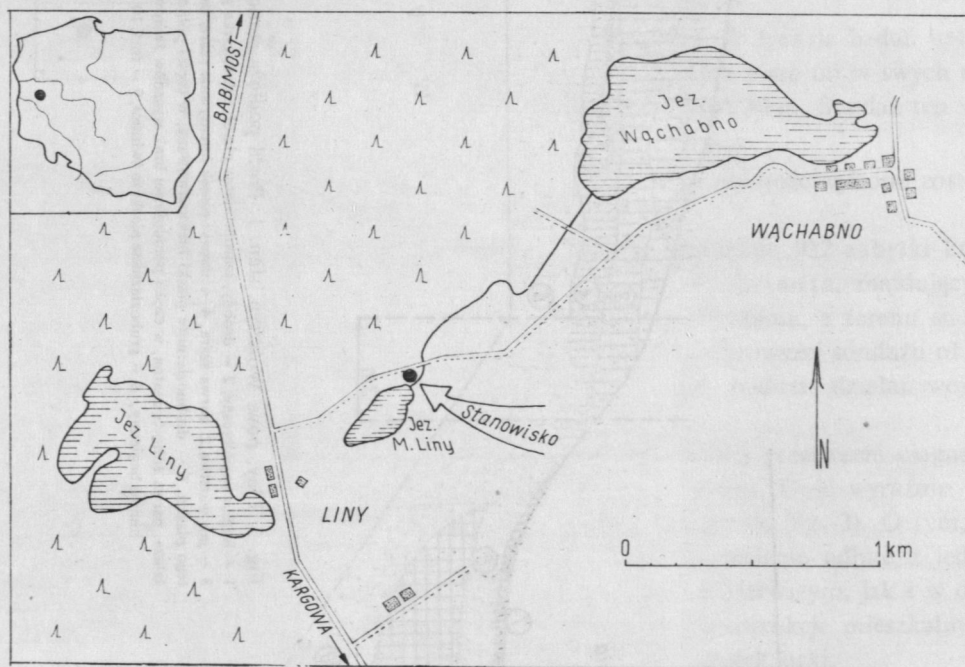

Fig. 1. Liny, pow. Wolsztyń, stan. 1. Położenie stanowiska

¹ O. Dobrindt, *Tätigkeitsbericht aus dem Südwestgebiet der Grenzmark Posen-Westpreußen für das Jahr 1935*, „Nachrichtenblatt für Deutsche Vorzeit”, Jg. 12, 1936, s. 88 - 90.

² A. Rust, *Die Alt und Mittelsteinzeitliche Funde von Stellmor*, Neumünster, 1943, s. 150.

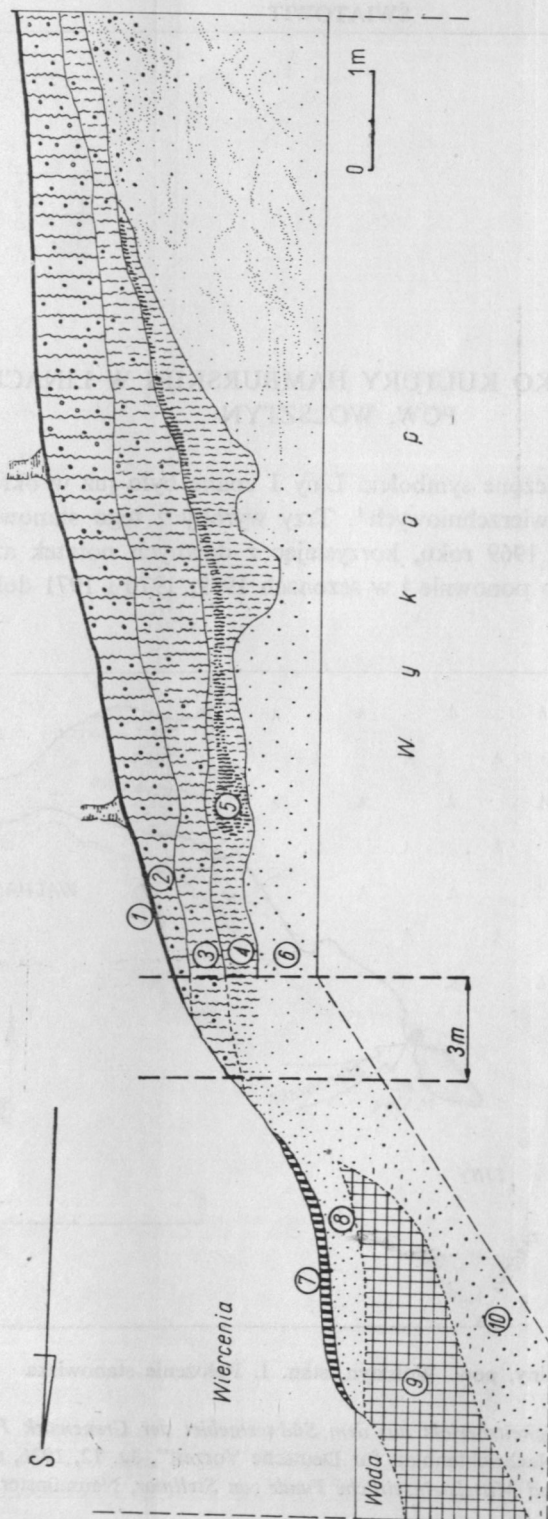

Fig. 2. Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. Profil podłoża stanowiska wzdłuż linii N-S
 1 - humus współczesny, 2 - drobny, szarobrunatny piasek z domieszką próchnicy i żwirów o średnicy około 3 - 10 mm,
 3 - jak warstwa 2, barwa szara, 4 - miękki piasek intensywnie szarej barwy, 5 - ciemnoszara gleba z wkładkami żół-
 tego piasku, 6 - drobnoziarniste piaski niewarstwowane; w części północnej wysady żwirowe i silne nacieki związków
 żelaza, barwa żółto-brunatna, w części południowej brak wysadów żwirowych i związków żelaza, barwa jasnożółta, 7 -
 humus bagienny, 8 - gruboziarniste piaski ze żwirami, 9 - torf, 10 - piaski górą ilaste, dołem gruboziarniste

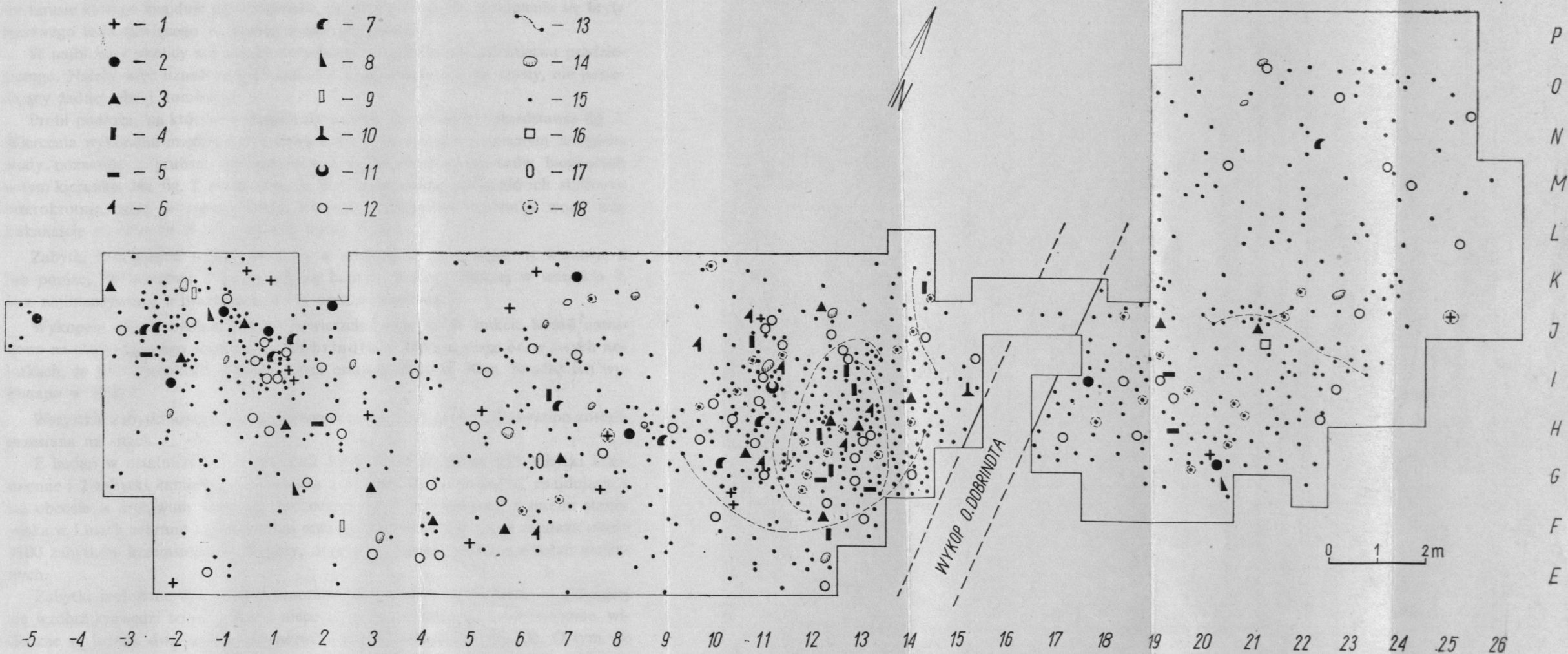

Fig. 3. Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. Planigrafia stanowiska

1 - rdzenie, 2 - drapacze, 3 - rylce, 4 - półtyłczaki duże, 5 - półtyłczaki małe, 6 - jednozadziorce, 7 - przekuwacze typu „zinken”, 8 - wiórniki, 9 - wiórowce, 10 - pazury, 11 - obłęczniki, 12 - wióry i odłupki łuskane, 13 - składanki, 14 - kamienie, 15 - wióry, odłupki i materiał odpadkowy, 16 - podkładka z piaskowca, 17 - tłuczek kamienny, 18 - krzemienie przegrzane w ogniu

Omawiane stanowisko leży na północnym krańcu jeziora Małe Liny, przy zachodniej krawędzi rowu łączącego jezioro Małe Liny z jeziorem Wąchabno, około 270 m na wschód od drogi Kargowa – Babimost (fig. 1). Podłoże stanowiska stanowią piaski i żwiry fluwiogłacjalne sandru nowotomyskiego. Jezioro Małe Liny, na tarasie którego znajduje się stanowisko, powstało na skutek wytopienia się bryły martwego lodu tkwiącego w dawnej rynnie glacialnej.

W najbliższej okolicy nie znamy dotychczas innych śladów osadnictwa pradziejowego. Należy więc uznać zespół uzyskany drogą eksploracji za czysty, nie posiadający żadnej obcej domieszki.

Profil podłoża, na którym występowały zabytki krzemienne, przedstawia fig. 2. Wiercenia wykonane między południową krawędzią wykopu a obecnym zasięgiem wody pozwoliły z grubsza zrekonstruować także przebieg utworów biegnących w tym kierunku. Na fig. 2 zaznaczono je linią przerywaną i długość ich skrócono czterokrotnie, gdyż w rzeczywistości krawędź dzisiejszego zbiornika wody leży kilkanaście metrów na S od krawędzi terasy jeziora.

Zabytki krzemienne występują tylko w warstwach 1 - 4, nigdy w warstwie 6 lub poniżej. W warstwie 1 pojawiają się bardzo rzadko. Częściej w warstwie 2, lecz najintensywniej w warstwach 3 i 4 oraz w warstwie 5.

Wykopem objęto ogółem 186 m² powierzchni (fig. 3). W trakcie badań natrafiono na ślady dawnego sondażu O. Dobrindta, o którym pisze on w swych notatkach, że przy szerokości jednego metra osiągnął długość 30 m. Sondaż ten wykonano w 1940 r.

Wszystkie zabytki lokalizowano trójwymiarowo. Cała zawartość wykopu została przesiana na sitach.

Z badań w ostatnich trzech sezonach 1969 - 1970 uzyskano 932 zabytki krzemienne i 2 zabytki kamienne. Jak wynika z notatek O. Dobrindta, znajdujących się obecnie w archiwum Muzeum Archeologicznego w Poznaniu, z terenu stanowiska w Linach zebrano z powierzchni oraz ze wspomnianego wyżej sondażu około 1100 zabytków krzemiennych. Niestety, oryginały zaginęły podczas działań wojennych.

Zabytki rozłożone były dość równomiernie na podłużnej przestrzeni ciągnącej się wzdłuż krawędzi terasy jeziora, nieco powyżej jej załomu. Dość wyraźnie widoczne są jednak dwa niezbyt intensywne skupienia znalezisk (fig. 3). O tym, że stanowisko stanowi w całości jeden zespół, świadczą krzemienie odbite z jednej charakterystycznej bryły surowca, znajdowane zarówno w pierwszym, jak i w drugim skupieniu. Nie zaobserwowano żadnych śladów konstrukcji mieszkalnych. Jeśli takowe istniały, mogły łatwo ulec zniszczeniu na skutek orki.

Doskonały stan zachowania, ostrość i świeżość krawędzi zabytków krzemiennych wskazują jednak, że nie uległy one dalekim przesunięciom w stosunku do ich pierwotnego położenia.

Wśród 932 zabytków krzemiennych wyróżniono: 17 rdzeni, 129 narzędzi, wli-

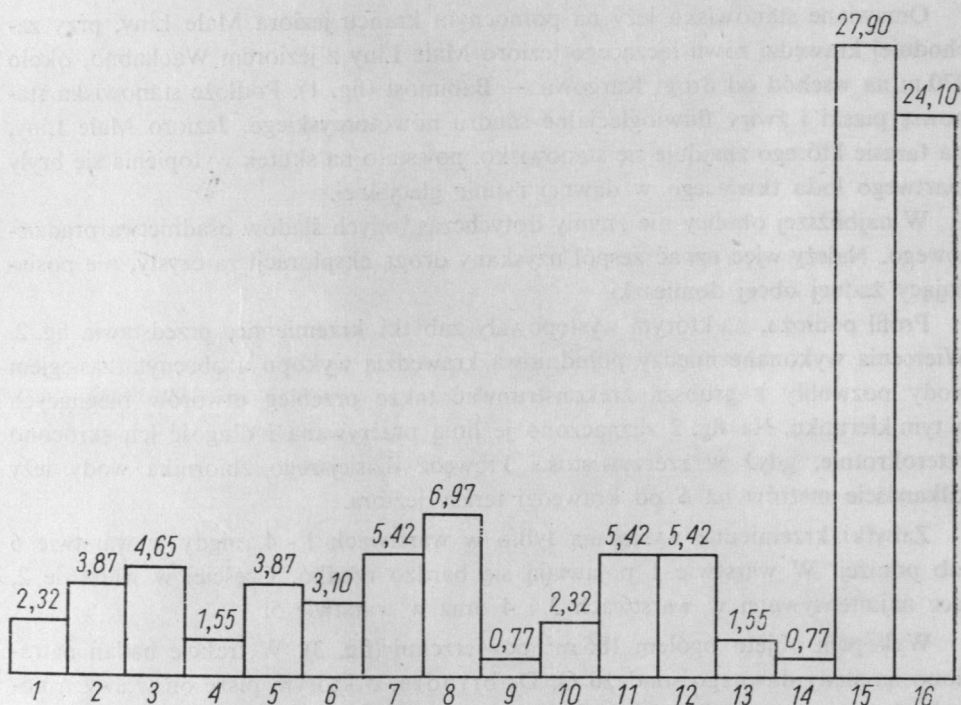

Fig. 4. Liny, pow. Wolsztyn, stan 1. Diagram obrazujący występowanie poszczególnych typów narzędzi (w procentach). Cały zespół narzędzi przyjęto za 100 %

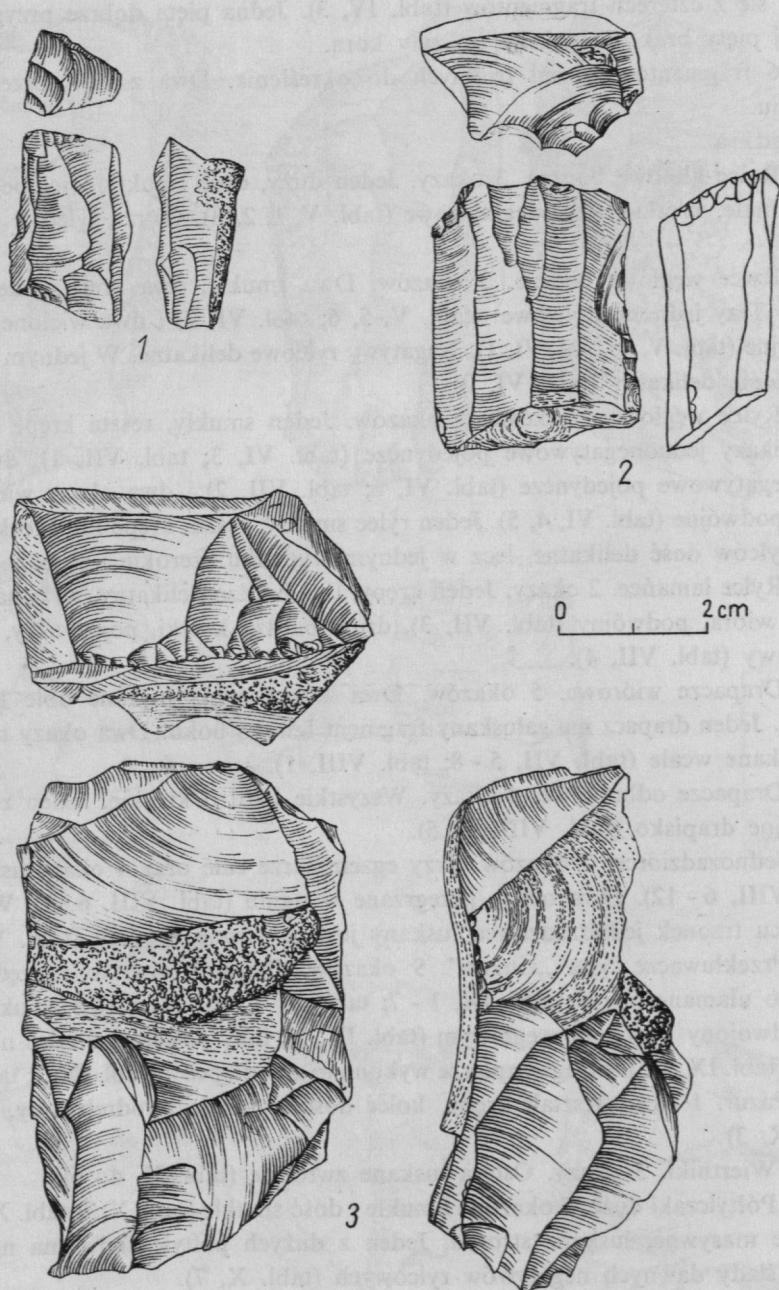
czając w tę sumę wióry i odłupki łuskane, oraz 786 okazów wiórów, odłupków i odpadków produkcyjnych różnego rodzaju.

Rdzenie

1. Rdzenie jednopiętowe wiórowe. 1 okaz. Mały, płaski, bez śladów przygotowywania boków do obróbki (tabl. I, 2).

2. Rdzenie dwupiętowe wiórowe. 4 okazy. Dwa z nich są duże, dość krępe, o nieprzygotowywanych bokach (tabl. I, 3, tabl. II, 1). Jeden z nich (tabl. I, 3) ma odłupnię załamana i lekko skrzywiona. Jeden okaz mały, o odłupni zaznaczonej za ledwie dwoma negatywami wiórów. Częściowo pokryty korą. Bez śladów przygotowywania do obróbki (tabl. II, 2). Jeden okaz mikrolityczny (tabl. I, 1). Obydwa te okazy zostały maksymalnie wykorzystane.

3. Rdzenie ze zmienioną orientacją, wiórowe. 6 okazów. Najciekawszy z nich to rdzeń soczewkowatego kształtu, posiadający odłupnie z obu płaskich stron pokrywające całkowicie wszystkie powierzchnie okazu. Jako piąty służyły fragmenty starych odłupni (tabl. III, 1). Cztery małe okazy niemal całkowicie wykorzystane, bez wyraźnych śladów przygotowywania do obróbki. Dwa z nich częściowo pokryte są korą (tabl. IV, 1; tabl. II, 3; tabl. IV, 2; tabl. III, 2). Duży rdzeń zaczątkowy skła-

Tablica I

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1, 3 — rdzenie dwupiętowe wiórowe; 2 — rdzeń jednopiętowy wiórowy

dający się z czterech fragmentów (tabl. IV, 3). Jedna pięta dobrze przygotowana, drugiej pięty brak. Tył okazu pokryty korą.

4. 6 fragmentów rdzeni trudnych do określenia. Dwa z nich przegrzane są w ogniu.

Narzędzia

1. Rylce klinowe boczne. 3 okazy. Jeden duży, dość smukły, wielonegatywowy i dwa małe, krótkie, jednonegatywowe (tabl. V, 1, 2, 3). Ostrza rylcowe dość delikatne.

2. Rylce węglowe boczne. 5 okazów. Dwa smukłe, dwa krępe, jeden bardzo krótki. Trzy jednonegatywowe (tabl. V, 5, 6; tabl. VI, 2) i dwa wielonegatywowe podwójne (tabl. V, 4; tabl. VI, 1). Negatywy rylcowe delikatne. W jednym wypadku szczególnie delikatny (tabl. VI, 2).

3. Rylce węglowe środkowe. 6 okazów. Jeden smukły, reszta krępe i krótkie. Dwa okazy jednonegatywowe pojedyncze (tabl. VI, 3; tabl. VII, 1), dwa okazy wielonegatywowe pojedyncze (tabl. VI, 6; tabl. VII, 2) i dwa okazy wielonegatywowe podwójne (tabl. VI, 4, 5). Jeden rylce smukły, reszta krępe lub krótkie. Negatywy rylców dość delikatne, lecz w jednym wypadku szerokie i tępe.

4. Rylce łamańce. 2 okazy. Jeden krępy, lecz bardzo delikatny, wykonany z płaskiego wióra, podwójny (tabl. VII, 3), drugi bardzo krótki, pojedynczy, jednonegatywowy (tabl. VII, 4).

5. Drapacze wiórowe. 5 okazów. Dwa z nich mają łuskane obie krawędzie boczne. Jeden drapacz ma załuskany fragment lewego boku. Dwa okazy mają boki nie łuskane wcale (tabl. VII, 5 - 8; tabl. VIII, 1).

6. Drapacze odłupkowe. 4 okazy. Wszystkie bardzo krótkie. Jeden z nich ma podwójne drapisko (tabl. VIII, 2 - 5).

7. Jednozadziorec. 7 okazów. Trzy egzemplarze całe oraz 4 okazy uszkodzone (tabl. VIII, 6 - 12). Dwa okazy przegrzane w ogniu (tabl. VIII, 6, 8). W jednym wypadku trzonek jednozadziorca łuskany jest na stronę spodnią (tabl. VIII, 10).

8. Przekłuwacze typu „zinken”. 9 okazów. Osiem z nich to narzędzia całe, jeden to ułamane ostrze (tabl. IX, 1 - 7; tabl. X, 1 - 2). Wszystkie smukłe. Jeden okaz zdwojony z rylcem węglowym (tabl. IX, 2), inny posiada półtylec na drugim końcu (tabl. IX, 3). Dwa egzemplarze wykonano z podtępców (tabl. IX, 1; tabl. X, 1).

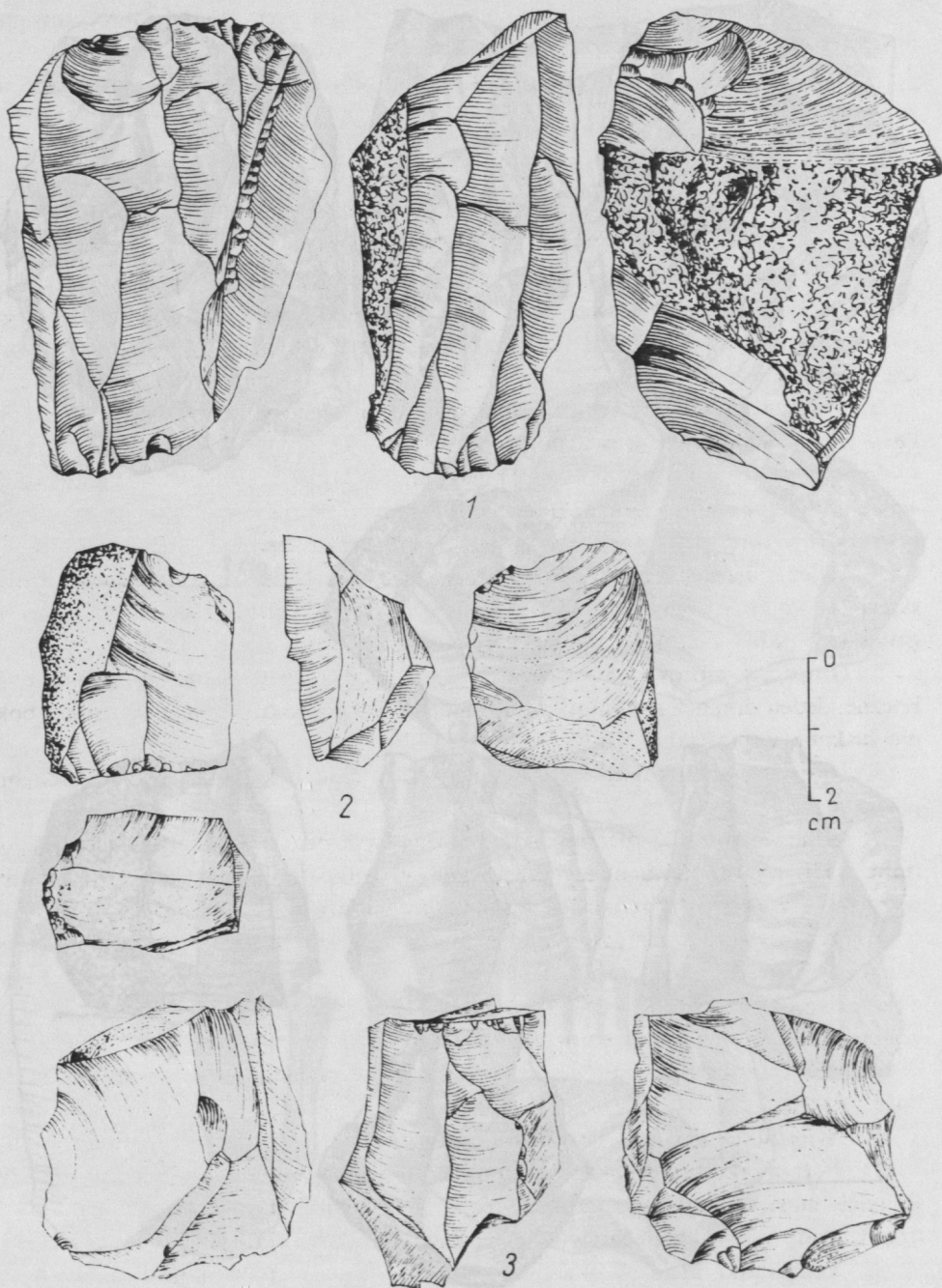
9. Pazur. 1 okaz. Kształt krępy, kołec dość wyraźnie wyodrębniony, ułamany (tabl. X, 3).

10. Wiertniki. 3 okazy. Ostrza łuskane zwrotnie (tabl. X, 4 - 6).

11. Półtylczaiki duże. 7 okazów. Smukłe i dość smukłe (tabl. X, 7; tabl. XI, 1 - 6). Półtylce masywne, łuskane stromo. Jeden z dużych półtylczaków ma na krawędziach ślady dawnych negatywów rylcowych (tabl. X, 7).

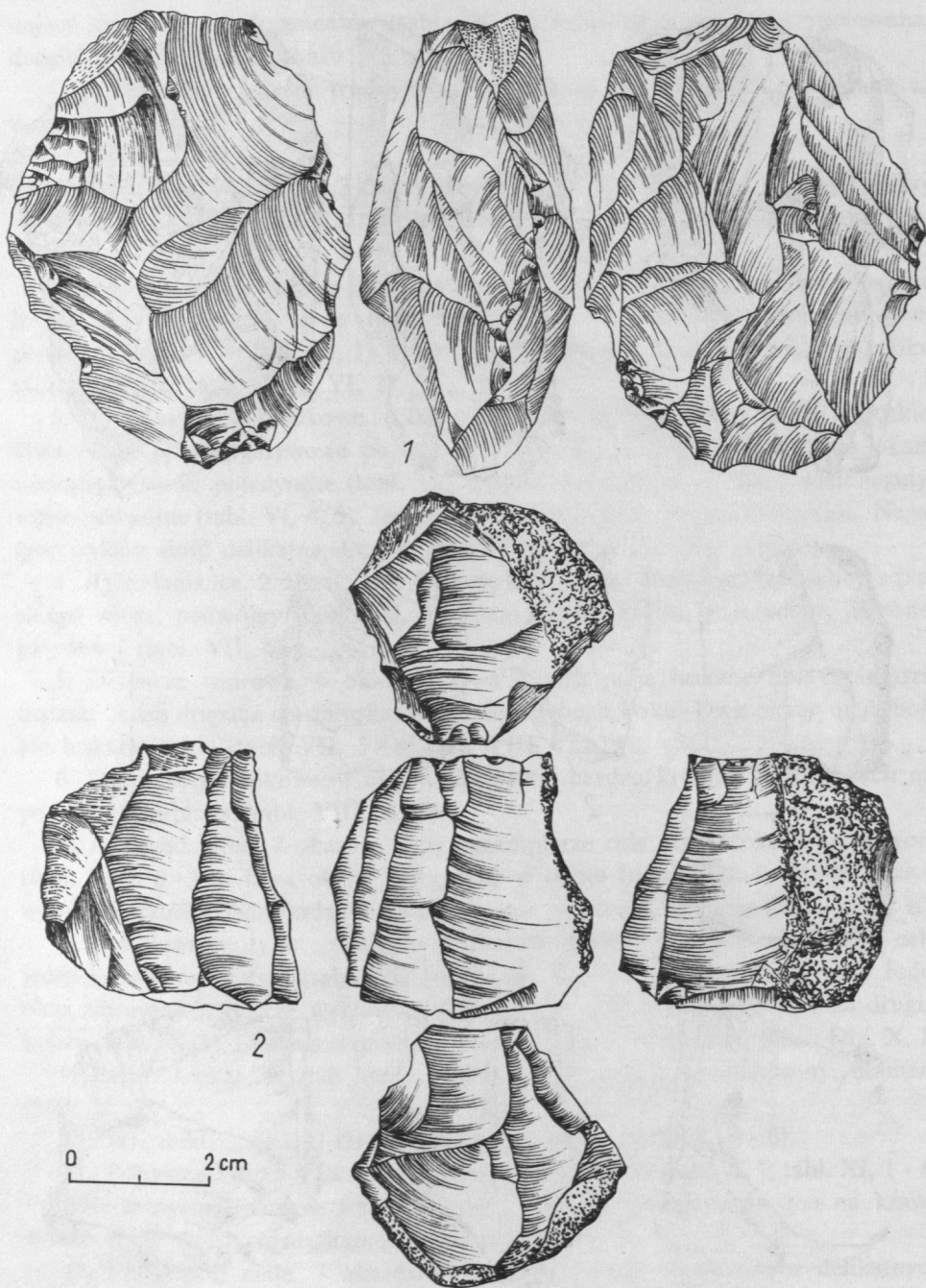
12. Półtylczaiki małe. 7 okazów. (tabl. XI, 7 - 13). Wykonane z delikatnych, płaskich, na ogół niezbyt smukłych wiórów. Półtylce często są prawie poprzeczne, łuskane z reguły retuszem bardzo drobnym lub mikrolitycznym.

13. Wiórowce, 2 okazy. Obydwa ułamane (tabl. XI, 14; tabl. XII, 1).

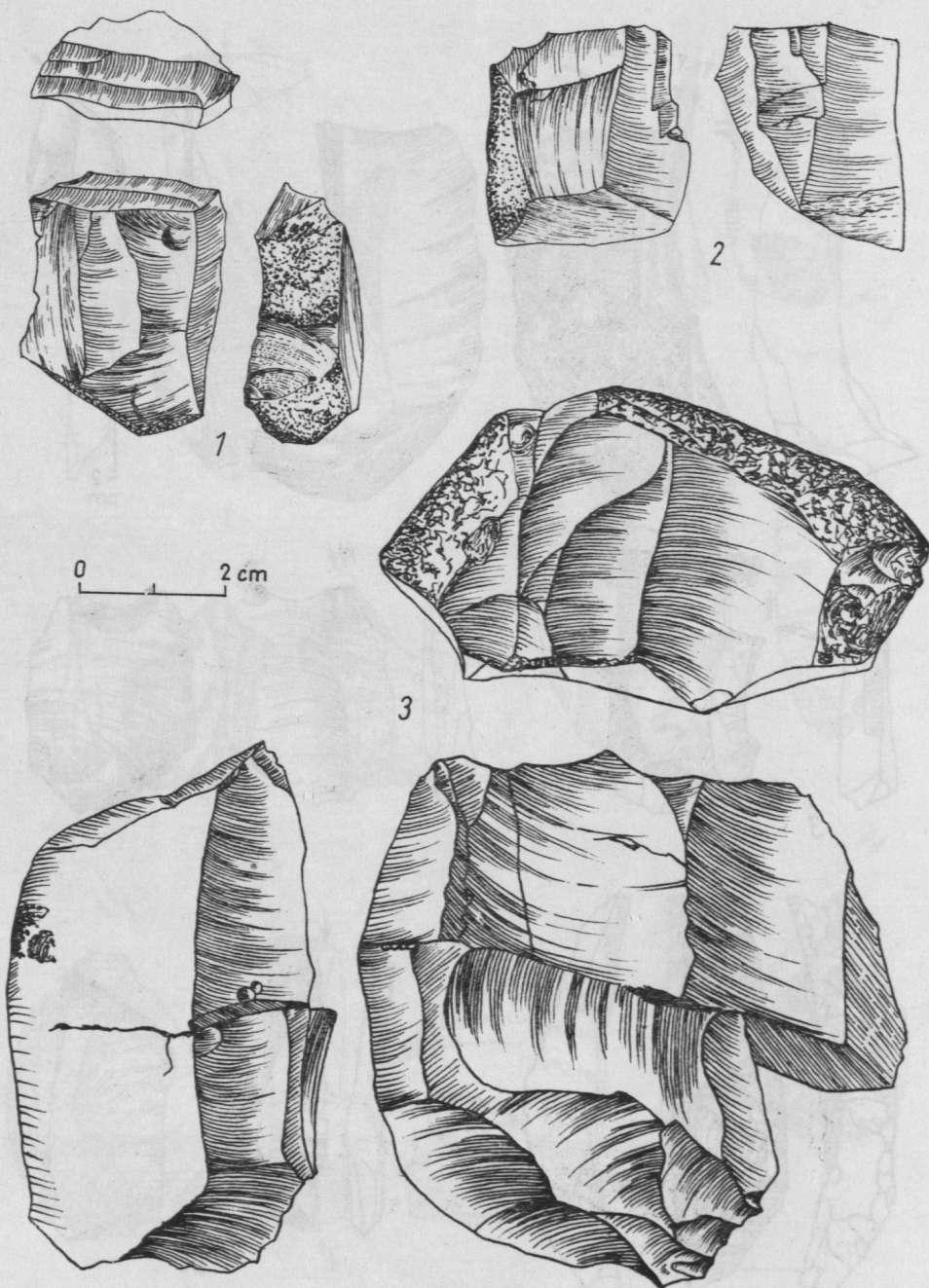
Tablica II

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 - 2 — rdzenie dwupiętowe wiórowe; 3 — rdzeń ze zmienioną orientacją

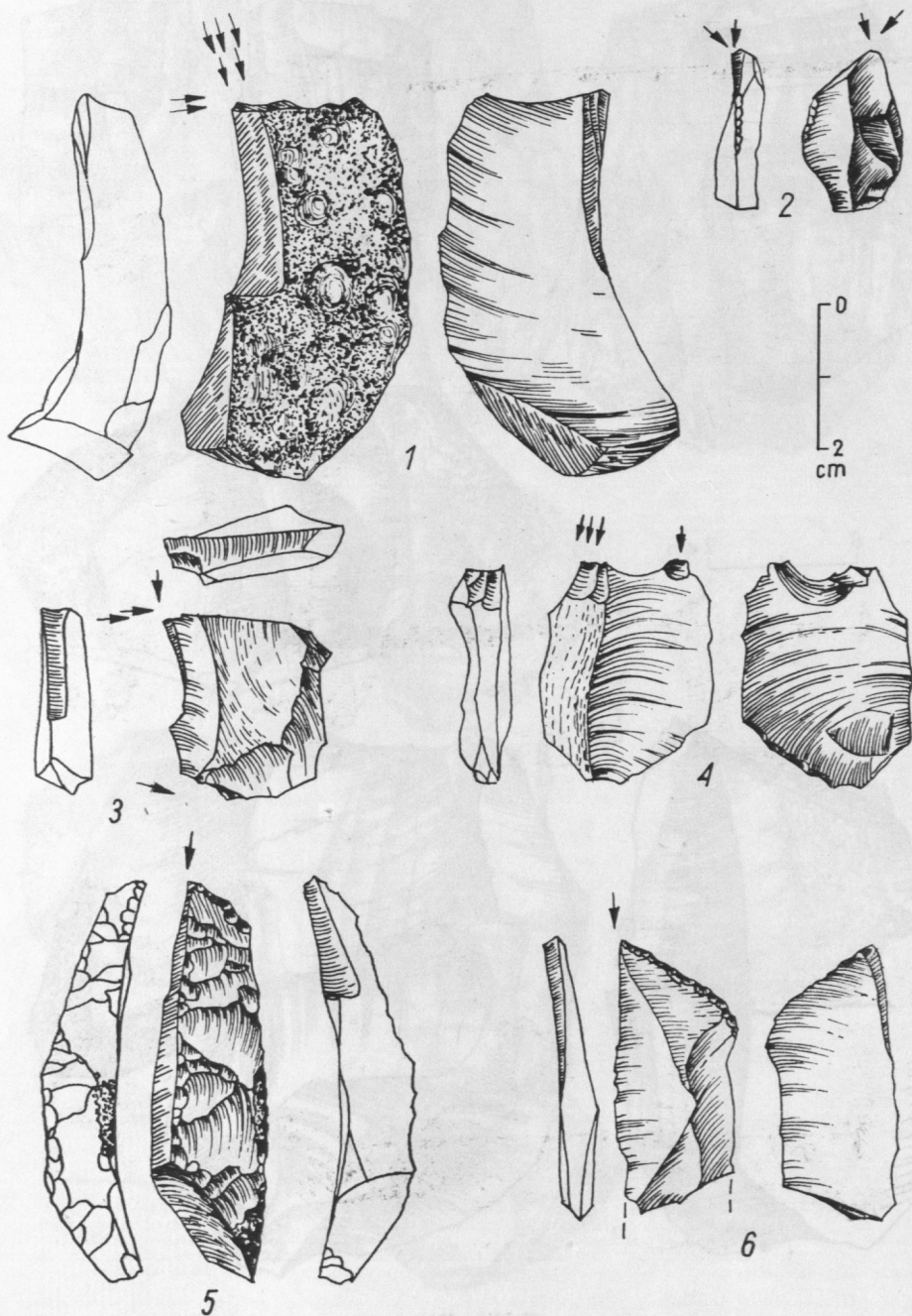
Tablica III

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 - 2 — rdzenie ze zmienioną orientacją

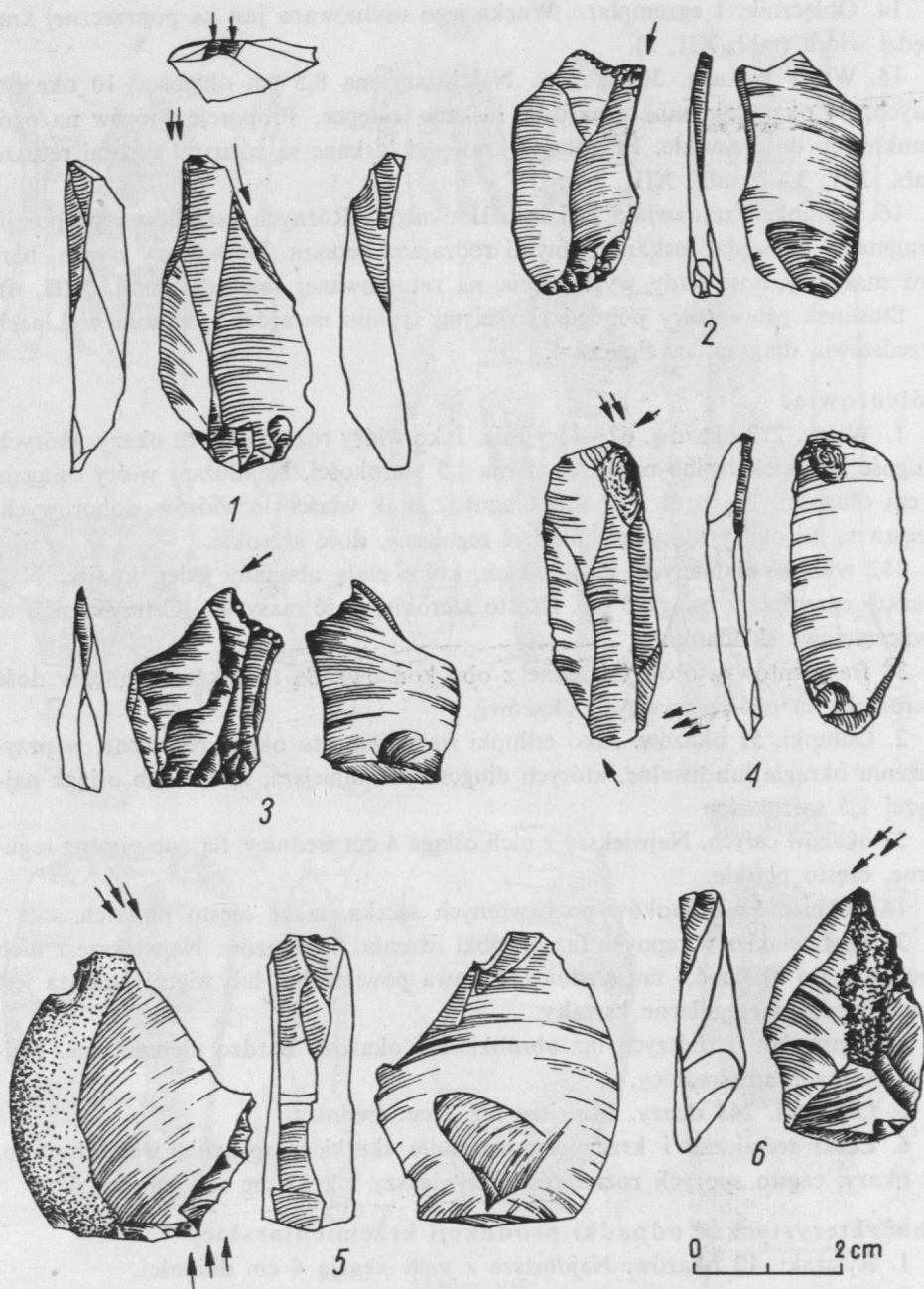
Tablica IV

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 - 3 — rdzenie ze zmienioną orientacją

Tablica V

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 - 3 — rylce klinowe boczne; 4 - 6 — rylce węglowe boczne

Tablica VI

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 - 2 — rylce węglowe boczne; 3 - 6 — rylce węglowe środkowe

14. Oblęcznik. 1 egzemplarz. Wnęka jego usytuowana jest na poprzecznej krawędzi wióra (tabl. XII, 2).

15. Wióry łuskane. 36 okazów. Najdłuższy ma 8,5 cm długości. 10 okazów całych, 24 okazy złamane oraz dwa łuskane zatępcze. Proporcje wiórów na ogół smukłe lub dość smukłe. Fragmenty krawędzi łuskane są różnymi typami retuszu (tabl. XII, 3 - 7; tabl. XIII, 1 - 5).

16. Odłupki i zaprawiaki łuskane. 31 okazów. Różnych kształtów i proporcji. Fragmenty krawędzi łuskane różnymi rodzajami retuszu. Największy z nich, bardzo masywny, nosi ślady wygładzenia na retuszowanej krawędzi (tabl. XIII, 6).

Stosunek procentowy pomiędzy różnymi typami narzędzi z zespołu w Linach przedstawia diagram na figurze 4.

Pólsurowiec

1. Wióry. 212 okazów. 62 wióry całe. Jako wióry rozumiemy tu okazy, których długość jest większa lub najwyżej równa 1,5 szerokości. Najdłuższe wióry osiągają 7 cm długości. Na ogół 3 - 5 cm długości. Brak właściwie wiórów doborowych. Często są to okazy masywne, niezbyt regularne, dość szerokie.

112 wiórów ułamanych, czyli takich, które mają ułamany jeden koniec. Najdłuższy egzemplarz osiąga 5 cm. Często szerokie, dość masywne. Cztery z nich to dwuczęściowe składanki.

38 fragmentów wiórów (złamane z obu końców). Są to także fragmenty dość szerokich, na ogół masywnych okazów.

2. Odłupki. 51 okazów. Jako odłupki rozumiemy tu okazy regularne, w przybliżeniu okrągłe lub owalne, których długość jest mniejsza, równa lub osiąga najwyżej 1,5 szerokości.

37 okazów całych. Największy z nich osiąga 4 cm średnicy. Są one niezbyt regularne, często płaskie.

14 fragmentów odłupków pozbawionych sęcza, także często płaskich.

3. Zaprawiaki z wstępnych faz obróbki rdzenia. 85 okazów. Największe z nich dochodzą do około 6,5 cm średnicy. Połowa powierzchni lub więcej pokryta jest korą. Bardzo nieregularne kształty.

4. Zaprawiaki z dalszych faz obróbki. 126 okazów. Bardzo nieregularne. Największy ma 5 cm średnicy.

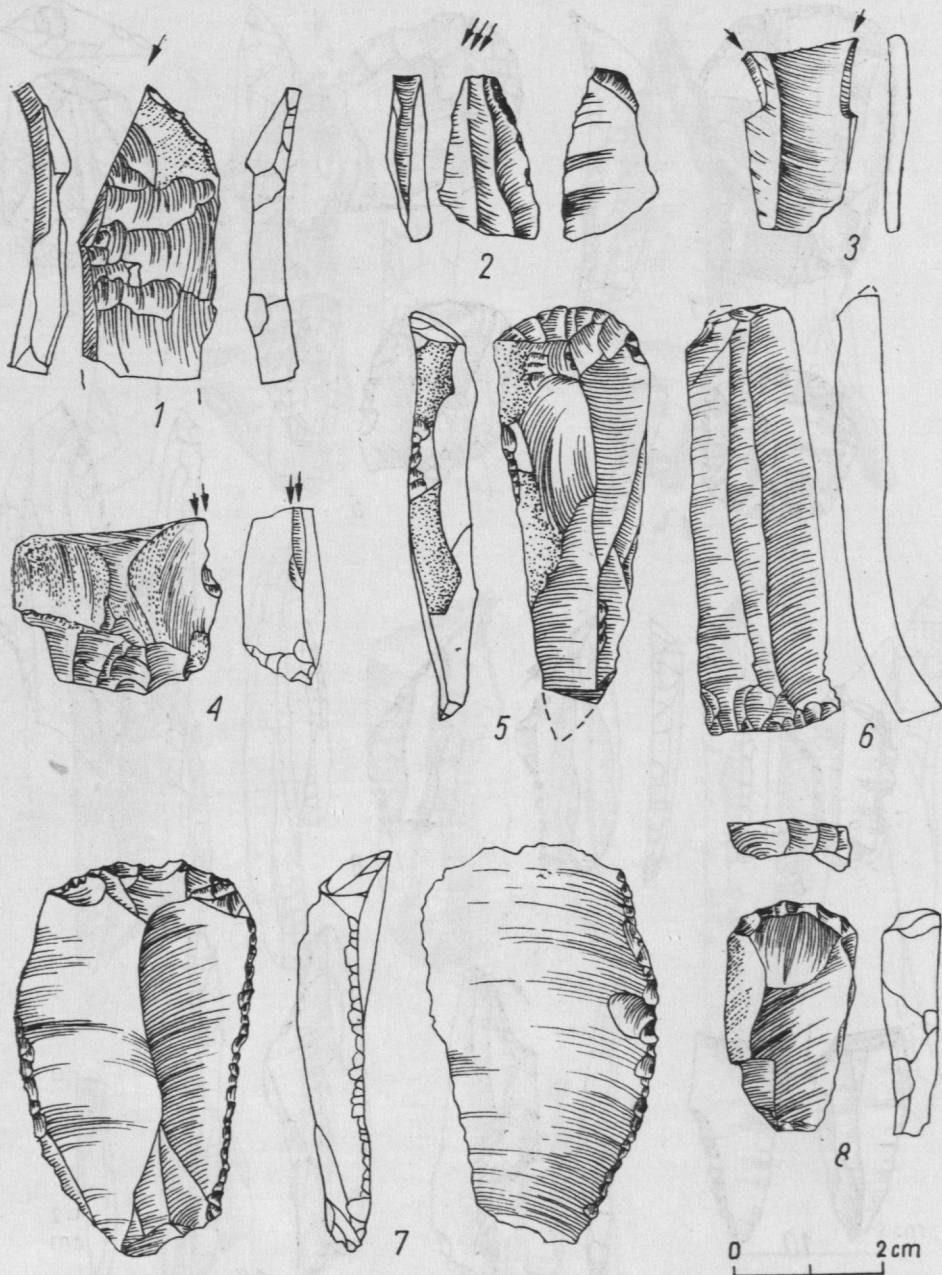
5. Okrzeski. 243 okazy. Mniejsze niż 2 cm średnicy.

6. Łuski termiczne i krzemienie rozpadłe skutkiem spękania wewnętrznego. 42 okazy, często sporych rozmiarów. Największy ma 11 cm $\times$ 6 cm średnicy.

Charakterystyczne odpadki produkcji krzemieniarskiej

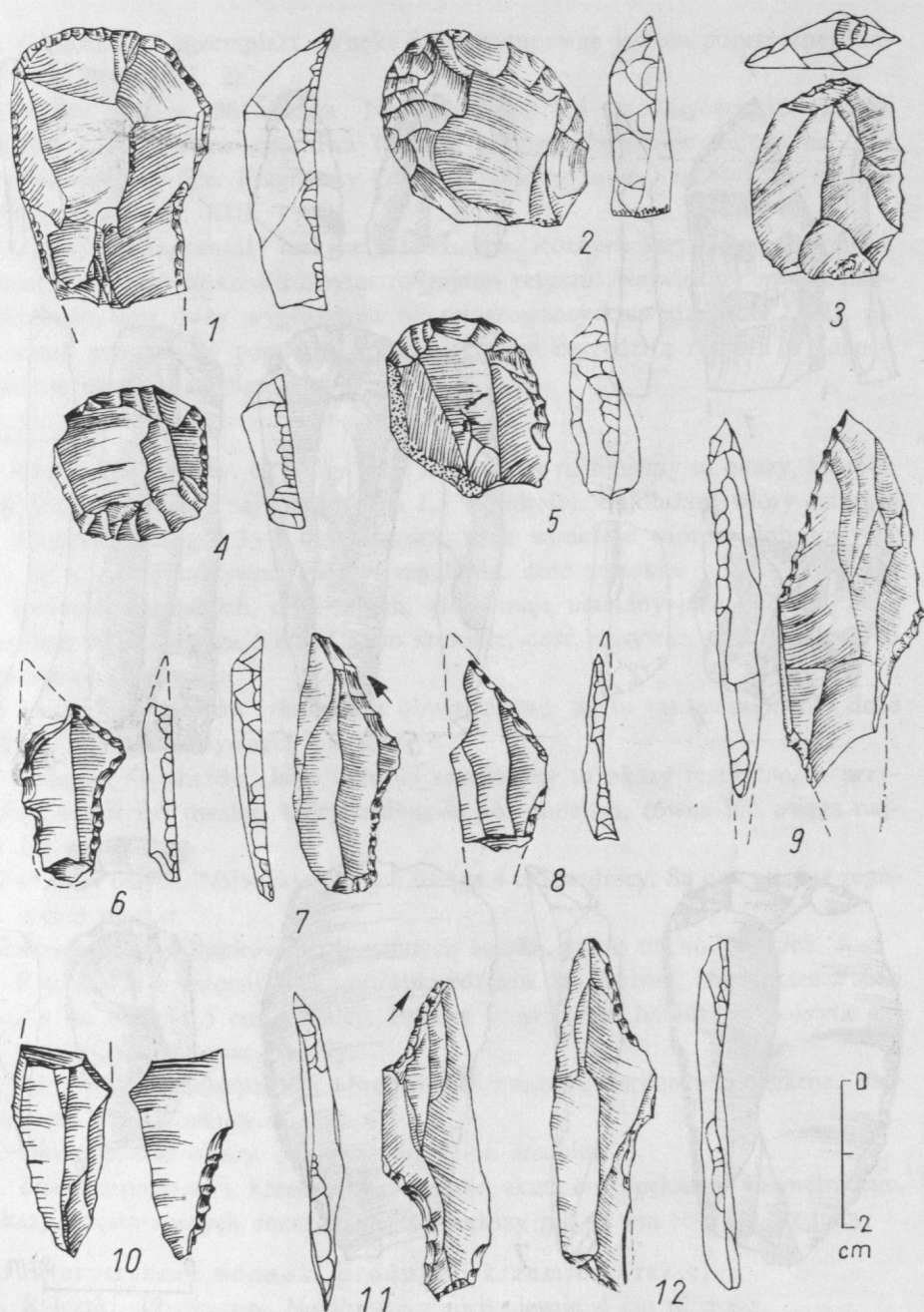
1. Rylczaki. 12 okazów. Najdłuższe z nich sięgają 4 cm długości.

2. Zatępcze. 13 okazów. Największy ma 8 cm długości. 10 egzemplarzy krępych, masywnych, dość dużych i 3 okazy drobne i delikatne 2 - 3 cm długości. Dwa zastępcze odbite w kolejności jeden pod drugim z tej samej bryły surowca składają się ze sobą (tabl. XIV, 2).

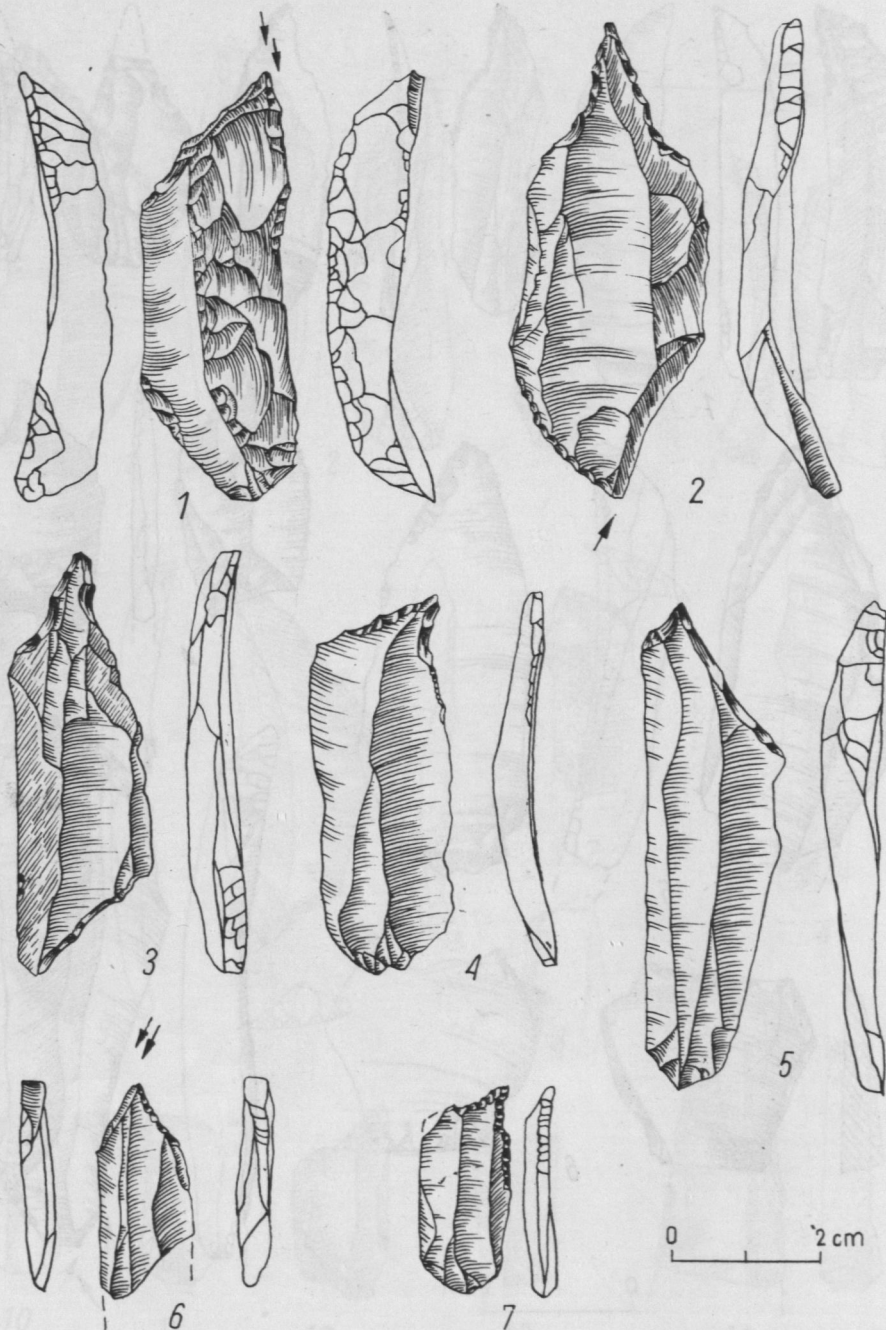
Tablica VII

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 - 2 — rylce węglowe środkowe; 3 - 4 — rylce łamańce; 5 - 8 — drapacze wiórowe

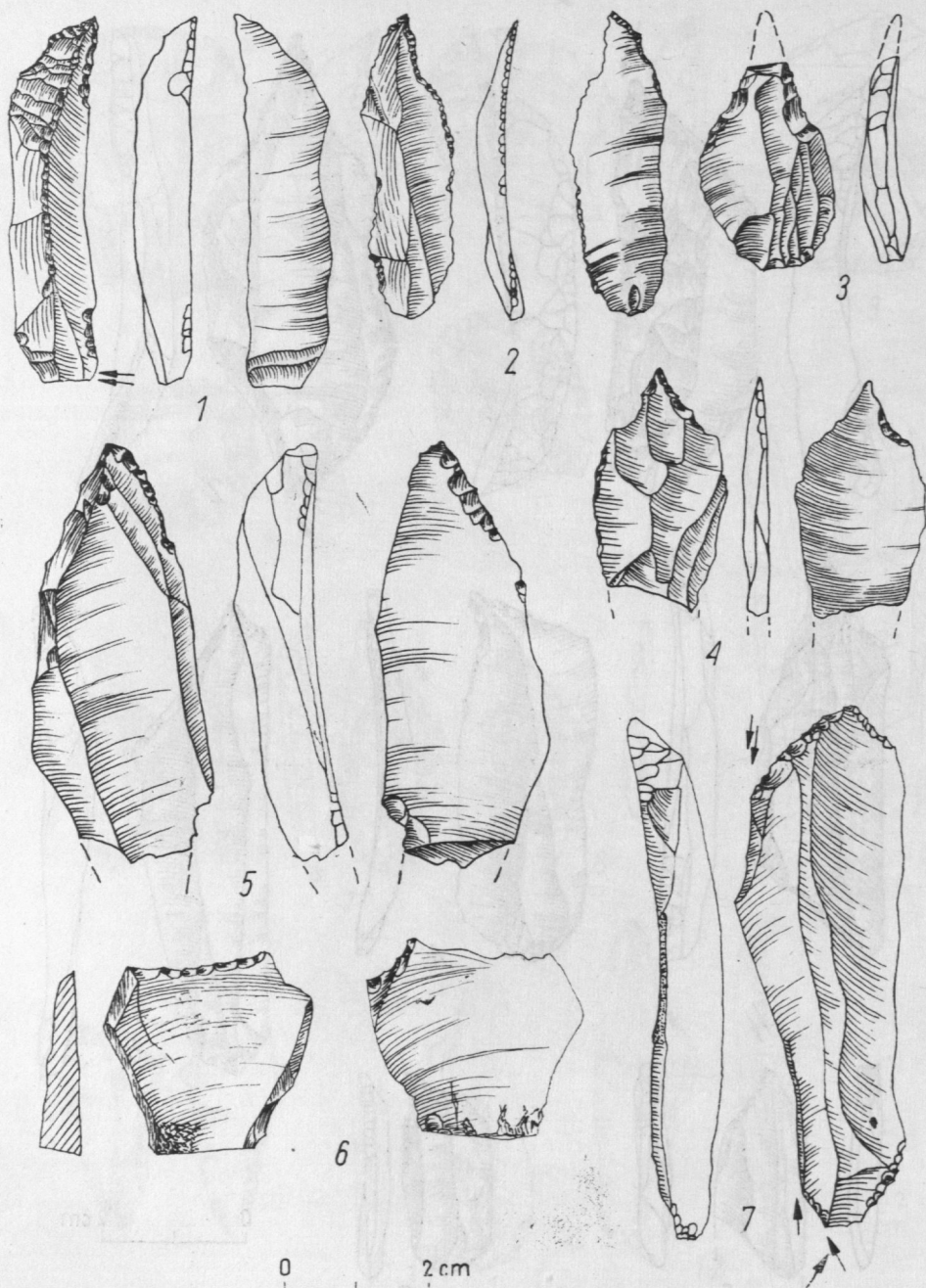
Tablica VIII

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 — drapacz wiórowy; 2 - 5 — drapacze odłupkowe; 6 - 12 — jednozadziorce

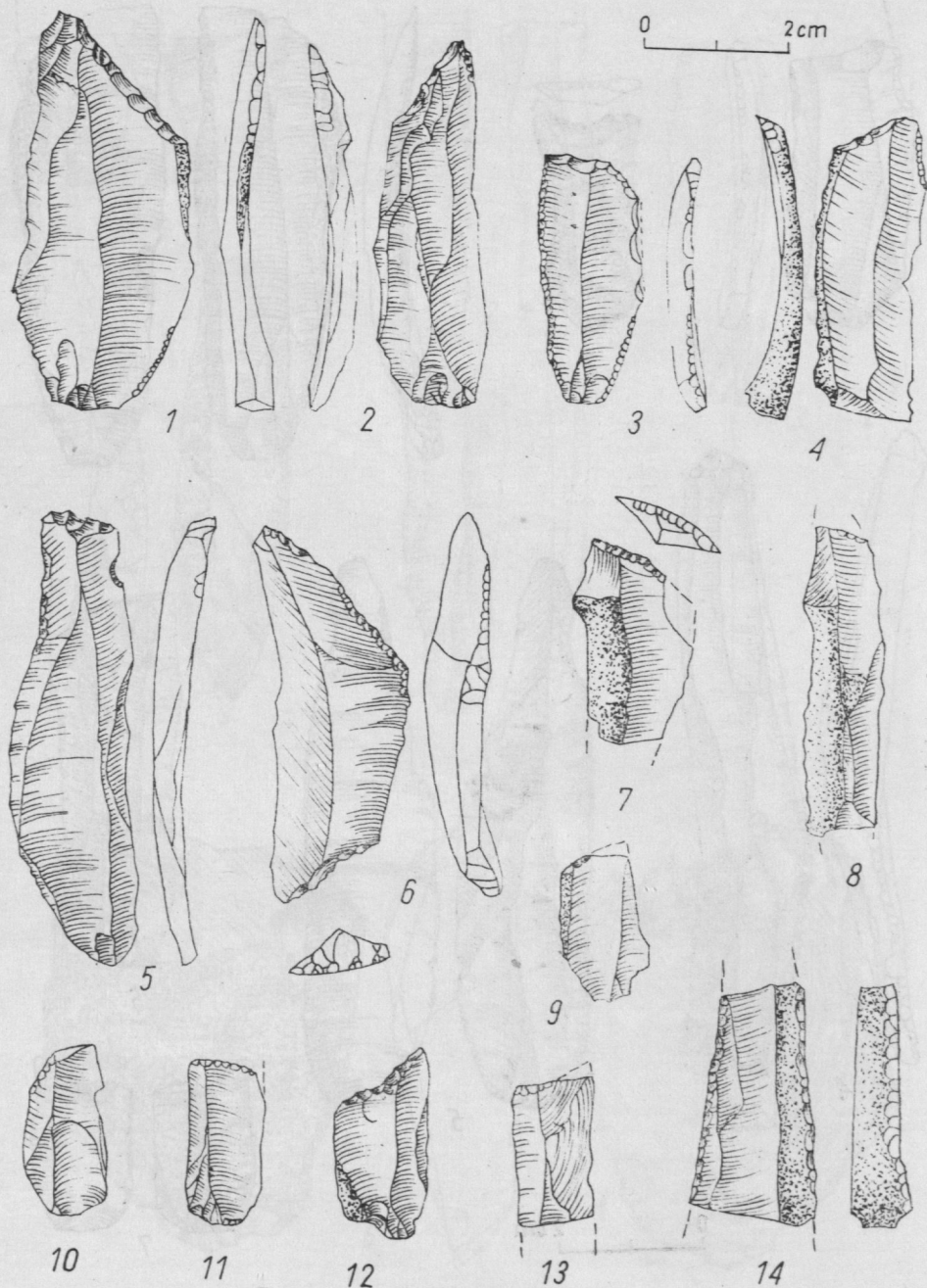
Tablica IX

Liny, pow. Wolsztyn, stan. I. 1 - 7 - przekłuwacze typu „zinken”

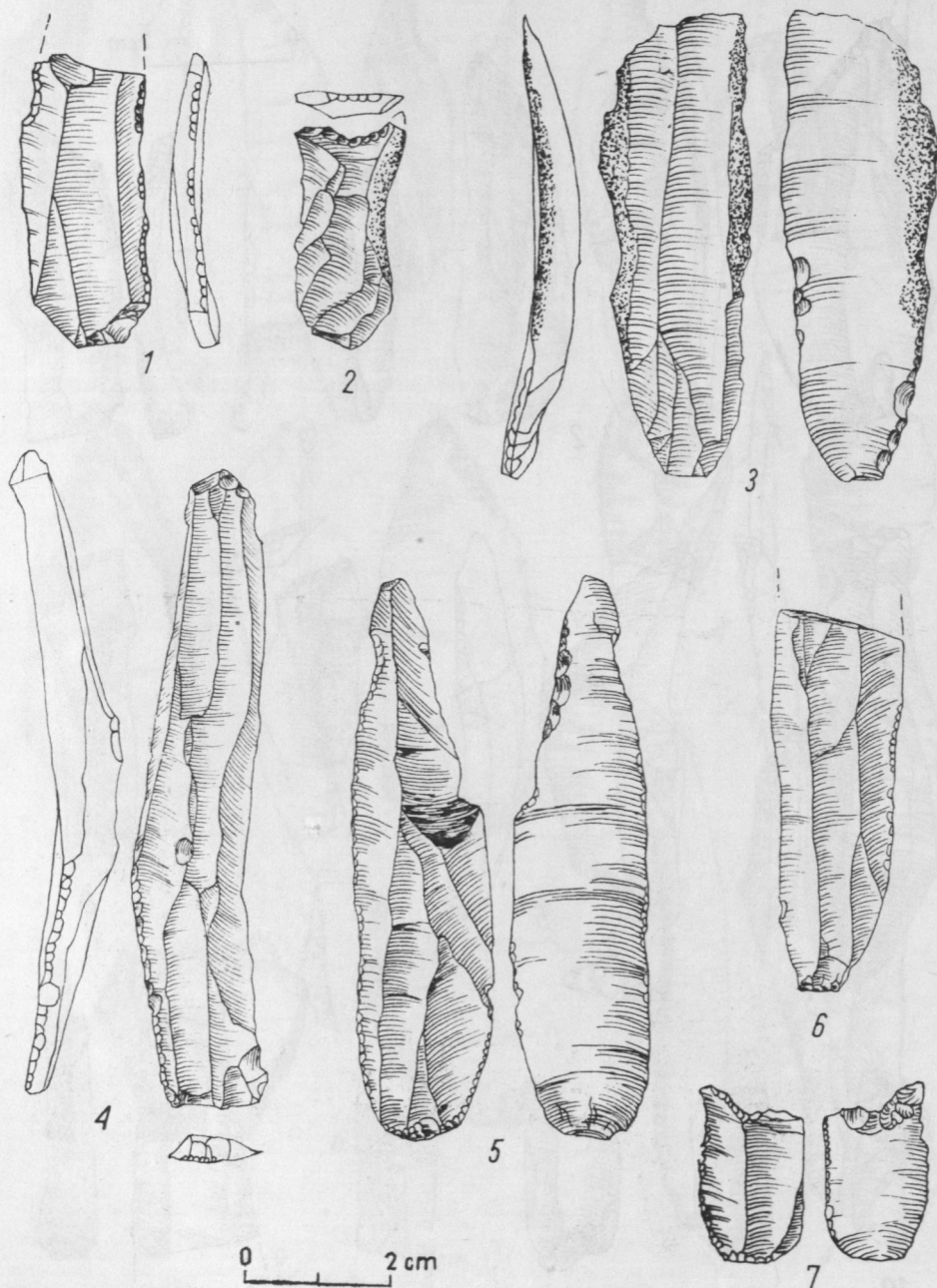
Tablica X

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 - 2 - przekłuwacze typu „zinken”; 3 - pazur; 4 - 6 - wiertniki;
7 - duży półtylczak

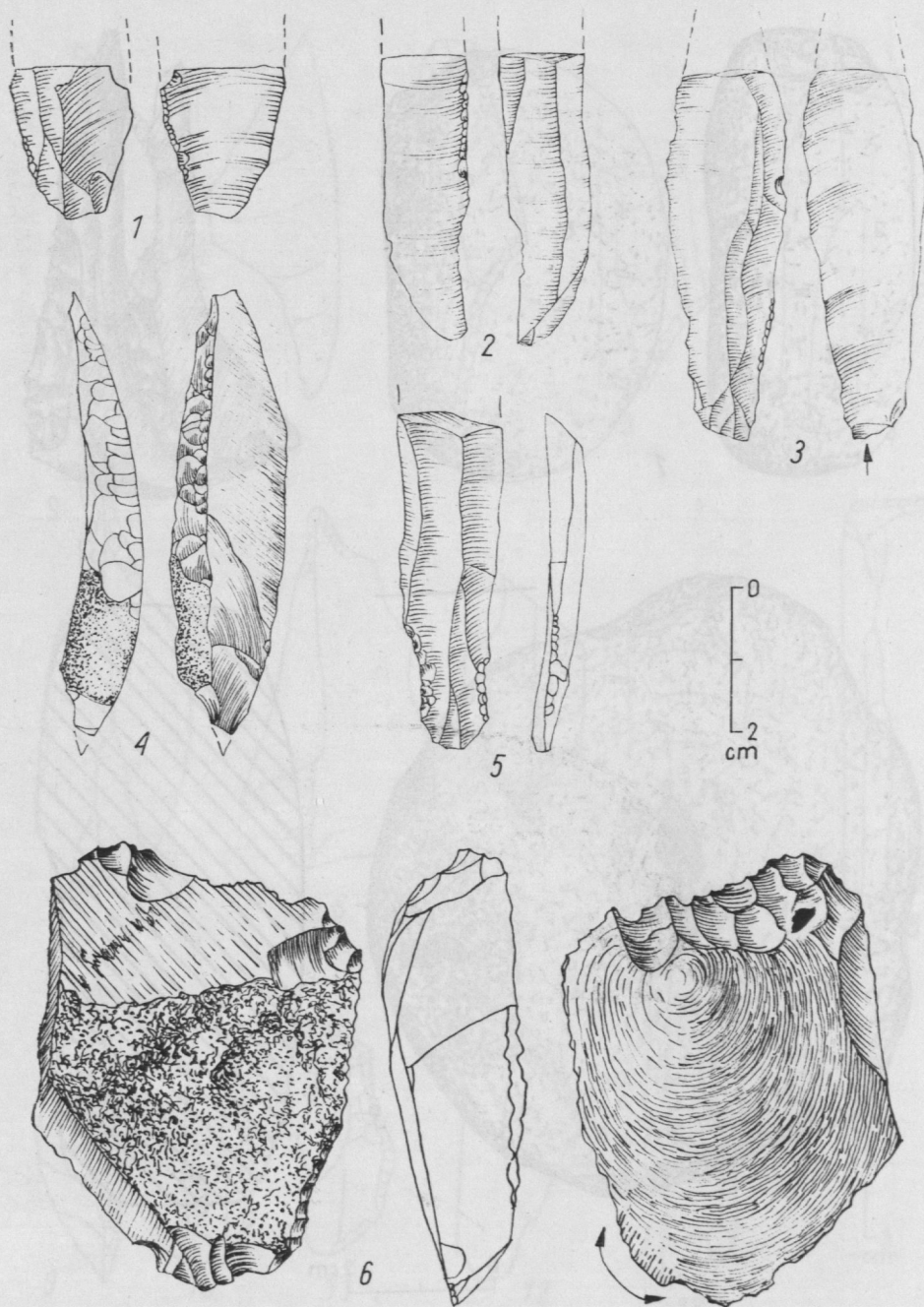
Tablica XI

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 - 6 — duże półtylczaki; 7 - 13 — małe półtylczaki; 14 — wiórowiec

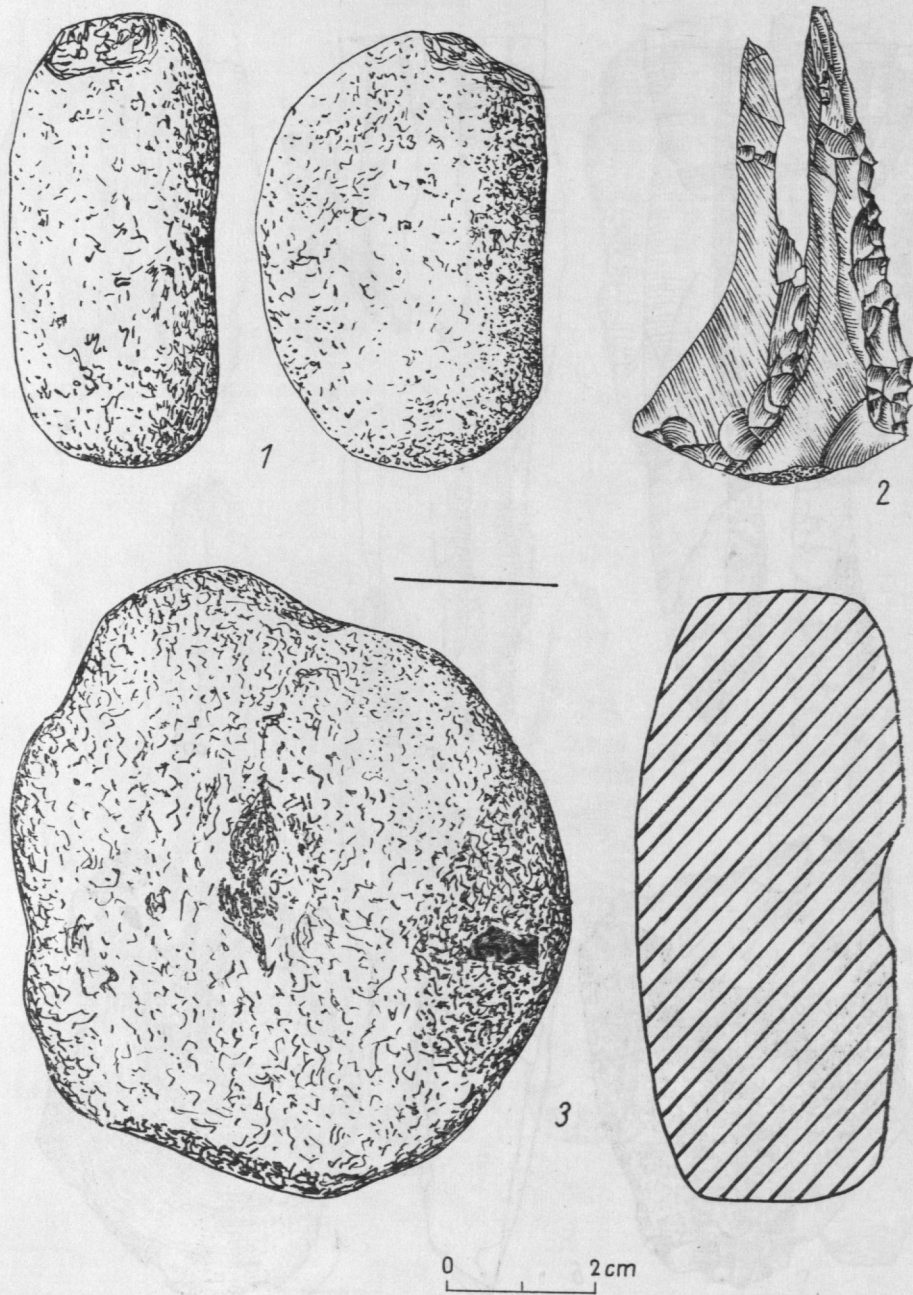
Tablica XII

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 — wiórowiec; 2 — obłęcznik; 3 - 7 — wióry łuskane

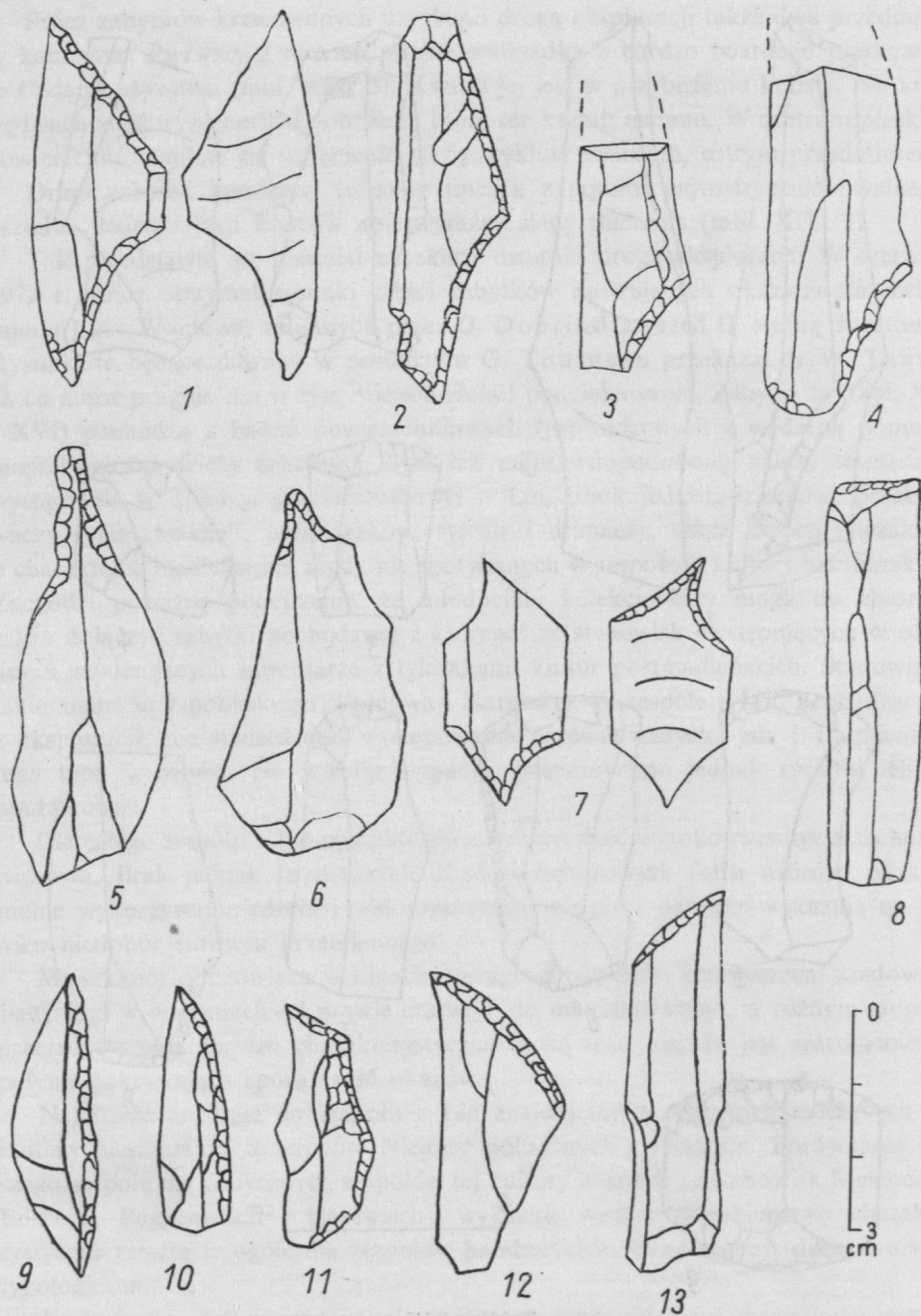
Tablica XIII

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 - 5 — wióry łuskane; 6 — odłupek ze śladami wygładzenia na krawędzi

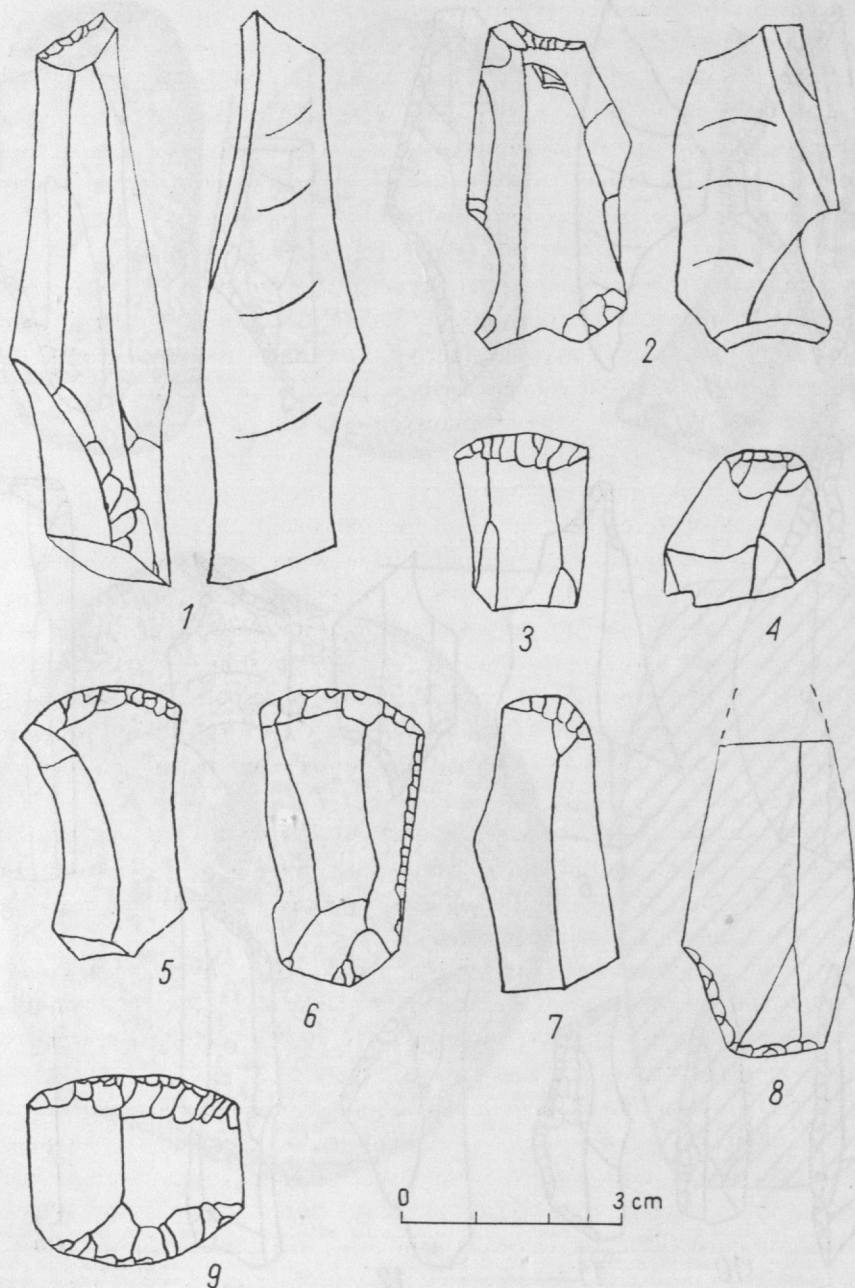
Tablica XIV

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. 1 — tłuczek kamienny; 2 — składanka z dwóch zatepców; 3 — podkładka z piaskowca

Tablica XV

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. Zabytki z badań powierzchniowych prowadzonych przez O. Dobrindta (wg G. Tournau)

Tablica XVI

Liny, pow. Wolsztyn, stan. 1. Zabytki z badań powierzchniowych prowadzonych przez O. Dobrindta (wg G. Tournéau)

Prócz zabytków krzemiennych uzyskano drogą eksploracji także dwa przedmioty kamienne. Pierwszy z nich to płaska podkładka z bardzo twardego piaskowca ze śladami używania (tabl. XIV, 3). Kształt jej jest w przybliżeniu kolisty. Na krawędziach znać wyraźne ślady obróbki, którą ten kształt nadano. W centrum płaskiej powierzchni znajduje się wgłębienie jakby wyklute twardym, ostrym przedmiotem.

Drugi zabytek kamienny to mały tłuczek z granitu asymetrycznie owalnego kształtu. Jeden z jego końców nosi wyraźne ślady tłuczenia (tabl. XIV, 1).

Tak przedstawia się materiał uzyskany ostatnio drogą eksploracji. W czerwcu 1972 r. autor otrzymał rysunki części zabytków ilustrujących okazy ze stanowisk rejonu Lin i Wojnowa, zebranych przez O. Dobrindta przed II wojną światową. Rysunki te będące dawniej w posiadaniu G. Tourneau przekazał dr W. Taute, za co autor pragnie mu w tym miejscu złożyć podziękowanie. Zabytki te (tabl. XV i XVI) pochodzą z badań powierzchniowych (prowadzonych z wydatną pomocą miejscowej młodzieży szkolnej). Tym też najprawdopodobniej należy tłumaczyć wystąpienie w kolekcji powierzchniowej z Lin, obok jednozadziorców, przekłuwaczy typu „zinken”, półtylczaków, rylców i drapaczy, także dwóch tylczaków o charakterze madleńskim, nigdy nie spotykanych w zespołach kultury hamburskiej. Zachodzi poważne podejrzenie, że młodociani kolekcjonerzy mogli do zbiorów z Lin dołączyć zabytki pochodzące z któregoś ze stanowisk występujących w okolicy, a zawierających inwentarze z tylczakami kultur postmadleńskich. Stanowiska takie znane są z pobliskiego Wojnowa i Kargowej. W zespole z Lin, pochodzącym z eksploracji, nie stwierdzono występowania zarówno całych, jak i fragmentów tego typu wyrobów. Na wszelki wypadek postanowiono jednak rysunki ich tu opublikować.

Dla całego zespołu z Lin charakterystyczna jest dość wysoko rozwinięta technika wiórowa. Brak jednak liczniejszych okazów doborowych form wiórów. Maksymalne wykorzystanie rdzeni i widoczne często naprawy narzędzi wskazują na pewien niedobór surowca krzemienno-krzemianowego.

Mieszkańcy obozowiska w Linach posługiwali się tylko krzemieniem kredowym bałtyckim w odcieniach od prawie czarnego do mlecznoszarego, o różnym stopniu przezroczystości. Bardzo charakterystyczną cechą tego zespołu jest szaroniebieska patyna pokrywająca sporą część okazów.

Najbliższe analogie do zespołu z Lin znajdujemy w zespołach należących do kultury hamburskiej z terenów Niemiec północnych i Holandii. Porównanie naszego zespołu do klasycznych zespołów tej kultury znanych ze stanowisk Meiendorf, Borneck, Poggenwisch i Hasewisch³ wykazuje wielkie podobieństwo charakterystyczne zresztą w ogóle dla zespołów hamburskich, które cechuje duża zwartość typologiczna.

Korzystając z tak wyraźnej analogii możemy także oznaczyć chronologię zespołu

³ A. Rust, *Die Altsteinzeitliche Rentierjägerlager Meiendorf*, Neumünster, 1937; tegoż, *Die Alt und Mittelsteinzeitliche...* op. cit.; tegoż, *Die Jungpaläolithischen Zeltanlagen von Ahrensburg*, „Offa-Bücher”, 15, 1958.

w Linach. Daty wspomnianych wyżej zespołów z Szleswik-Holsztynu oparte są na badaniach przyrodniczych i fizyko-chemicznych (C14). Zespół nasz daty takiej nie ma, choć teoretycznie w przyszłości uda się, być może, uzyskać ją z warstw pochodzenia organogenicznego przyległych do stanowiska, obecnie znajdujących się pod wodą. Klasyczne stanowiska hamburskie ze Szleswik-Holsztynu datowane są na najstarszy Dryas, najpewniej na Interwał Meiendorf. Data uzyskana z węgla ze stanowiska Poggenwisch $11\,030 \pm 370$ (H 136 - 116) lat p.n.e. wydaje się najwłaściwsza. Oczywiście w ramach hamburgieny możliwe są odchylenia rzędu kilkuset lat. Wobec tego należałoby umieścić zespół z Lin także w ramach cieplejszego Interwału Meiendorf, a więc w drugiej połowie XII tysiąclecia (11 600 - 11 100) p.n.e.

Znane są jednak także stanowiska hamburskie z początków Böllingu (Dursvoude IV). Istnieje więc możliwość przesunięcia daty powstania zespołu w Linach na ten okres. Pewnym potwierdzeniem tego przypuszczenia mogłoby być występowanie w omawianym zespole bardzo krótkich drapaczy odłupkowych. Problem ten, jak i wiele innych zagadnień wiążących się z odkryciem stanowiska kultury hamburskiej w zachodniej Polsce, został omówiony szczegółowo w osobnej pracy⁴.

THE HAMBURGIAN SITE AT LINY, DISTR. WOLSZTYN

The site Liny 1 in Great Poland was discovered in thirties between the I and II World War and had been completely excavated during the field campaign of 1969, 1970 and 1971. It lies on the lake terrace (fig. 1). The lake was formed by the thawing of dead ice masses in the former fluvioglacial sands and gravels. The section of the site is illustrated on fig. 2 and the distribution of the stone artefacts on fig. 3. In this paper all flint cores and tools excavated till now are illustrated on plates I - XIV as well as part of retouched blades and flakes.

Among the flint artefacts 932 in number, one can distinguish 17 cores, 129 tools (counting retouched blades and flakes as the tools) and 786 blades, flakes and small trimmed chips. The following classes of the tools were distinguished: 3 dihedral burins, 5 burins made on truncated blades with burin edge situated on the edge of the blade, 6 burins made on truncated blades with burin edge situated on the long axis of the blades, 2 burins made of broken blades, 7 shouldered points, 9 groovers of "Zinken" type, 1 groover, 3 bohrers, 7 large truncated blades, 7 small truncated bladellts, 2 retouched blades, 1 notched blade, 36 partially retouched blades, 31 partially retouched flakes. One sandstone plate with traces of using (for flint trimming) and one granitic hammerstone oval in shape were found beside the flint artefacts. The percentage of each class of tools is shown on fig. 4. The high quality of blade production is clearly seen in described assemblage. The cores are in very used. This as well as numerous traces of tool's repair show the deficiency of the flint resources. Only the baltic erratic flint from glacial sediments was used by the inhabitants of the site for tool's production.

On the plates XV and XVI are illustrated the drawings of tools from O. Dobrindt collection made in late thirties. They were given to the Author by Dr W. Taute. Author express his thanks for this gift. The collection of O. Dobrindt originated as the result of gathering flint artefacts

⁴ M. Kobusiewicz, *The problem of Hamburgian Culture in Middle Europe*, „Przegląd Archeologiczny”, 21, 1973.

from large surface of village Liny fields by school children. This collection contains two backed bladels of postmagdalenian type, coming probably from other site at this village.

The described assemblage from Liny is very much like the classical assemblages of the Hamburgian culture from Meiendorf, Borneck and Hasewich in Schleswig-Holstein Provinz of F.G.R. Its chronology might be the same as the chronology of the assemblages from the mentioned sites, it means the oldest Dryas period, but the Meiendorf warmer oscillation (ca 11.600 - 11.100 B.C.) or the beginning of the Bolling interstadial are both possible dates too.